

Miscellanea

O VOCE IN PUSTIU ?..

«Revista asociației învățătorilor» publică în numărul din Iunie trecut un «Apel», adresat de această asociație Ministrului de Instrucțiune publică.

Acest apel scoate la iveală o anomalie dureroasă în viața noastră publică, și în același timp denunță o nedreptate strigătoare la cer.

De vr'o cinci ani de zile în întunerecul satelor noastre s'a început o puternică și sănătoasă mișcare economică și culturală, care a acoperit țara cu nenumărate bănci populare, tovărășii pentru arendarea de moșii, desfacerea de produse, grădini de zarzavaturi, cercuri culturale, etc. etc.,

Inițiativa acestei mișcări se datorește mai ales învățătorimii noastre, care — în mijlocul putregaiului «claselor noastre diriginte» — a arătat că e pătrunsă de acel foc sacru, și are toată energia, spre a putea servi de pîrghie pentru uriașa muncă de renovarea vieții economice și culturale a țărânimii noastre.

Îmi aduc aminte, că acum doi ani, d. Boiev, profesorul de Economie politică, rector al Universității din Sofia, — care a stat mai mult timp în țară, anume pentru a studia această mișcare, — îmi spunea cu melancolie, că ea nu e cu putință în Bulgaria, fiind-că zicea el : „noi nu avem învățătorimea D-v., de care trebuie să fiți mindri“...

Cei scirbiți de petele întunecate ale vieții noastre publice, cei cuprinși de îndoială, să se coboare în mijlocul acestor eroi fără nume, ce duc toată lupta împotriva întunericului, să-i vadă la muncă ; — acolo vor găsi puteri nouă și o nouă credință...

Și acești mucenici tăcuți ai culturii aveau tot dreptul să nădăjduiască la sprijinul celor de sus, — fiind-că la fie-care pas se ridică împotriva lor puterile vrăjmașe ale cămătarilor, și a tot felul de lipitori și asupritori ai satelor.

Și cuvinte de făgăduință nu le lipseau !...

Cel ce scrie aceste rînduri a luat parte alături de d. M. Vlădescu, actualul ministru de Instrucțiune publică, la congresul

Băncilor populare din Bacău. Abia un an a trecut de atunci, și sint vii încă în amintirea tuturoră îndemnurile călduroase, ce ministrul,—în numele guvernului, din care fac parte“,—adresa învățătorilor....

Și se părea că e sincer d. Ministru...

Dar acum,—dacă e conștient de ceea ce face,—am avea dreptul să'l învinuim, că a întins o cursă învățătorilor ce'i ascultau încrezători în acest cuvînt ce vine de sus;—și fapta aceasta, n'ar avea nume, Domnule Ministru!...

În adevăr, *sub același Ministru, care îi îndemna la luptă*, astă-zi după cum rezultă din „Apel“ frunțașii învățătorimii sint jertfiți urii și gustului de răzbunare al tuturor lipitorilor și dușmanilor țărănimii.

Reproducem cite-va pasaje din acest *Apel* :

„În lupta ce noi, învățătorii, am întreprins pentru luminarea și ridicarea satelor, pentru prefacerea elementului țărănesc—talpa țării—într'un element de ordiue și progres în Stat... cerem d-lui Vlădescu să ne acorde tot sprijinul său puternic, așa cum l-am avut dela predecesorul d-sale, d. Spiru Haret, după plecarea căruia dela departamentul instrucțiunei publice, o furie de răzbunare s'a dezlănțuit asupra noastră, a învățătorilor, din partea tuturoră acelora, cari s'au văzut stînjiniți de activitatea noastră extrașcolară, în afacerile lor necinstite și antipatriotice. Toți proprietarii și arendașii necinstiți și hrăpareți, toți cămătarii și circiumarii, etc. s'au năpuslit cu toții asupra noastră. Cei mai buni și mai harnici învățători sint acuzați de către aceștia, ca ațîțatori ai revoltelei țărănești, ca incendiatori, etc. Spectrul anarhismului e purtat din nou pe dinaintea celor de sus. Noi eram deprinși a crede că aceste manopere, aceste trucuri cusule cu ață albă s'au deochiat de mult și nu mai prind. Din nefericire, constatăm însă cu durere că ne-am înșelat: Învățătorii sint iarăși închiși, judecați, osindiți și executați sumar: tot pentru acuzațiuni de acestea. Acum nu se mai văd învățători pedepsiți pentru incapacitate, beție, etc., ci pentru activitatea lor extrașcolară :

„Învățătorul Caragea din Vlașca este arestat de pe catedră și dus în lanțuri sub pretext că a revoltat pe săteni în contra arendașului grec Ioanides, recte : pentrucă a sfătuit pe săteni să ia dinșii în arenda, moșia pe care o dorea arendașul grec.

„Institutorul Chirițescu dela Scorțaru V. (Brăila) e acuzat tot de revoltă, în contra arendașului local.

„Învățătorul Eftușescu (Roman) e dat în judecata consiliului permanent pentru marea (!) vină că a pierdut simpatiiile (!?) proprietarului local (sic).

„Învățătorul Iorga dela Băleni (Covurlui) e transferat pentru învinuirea că ar fi îndemnat pe săteni să dărime cu topoarele, casele proprietarului local...

„Învățătorul Grigore Mușică de la Zimbreașca-Teleorman, veterarul și lala învățătorimii noastre, pentru faptul că a căutat să ia o moșie în arenda pentru săteni, în urma stăruințelor arendașului local, care s'a văzut lovit în interesele sale, a fost dat grabnic în judecată și condamnat la transferare. Colegul Mușică a mai fost

„transferat și altă dată pentru activitatea lui extrașcolară, tot sub regimul actualmente la putere.

„Nu mai încape deci nici o îndoială, că ne aflăm în lașa unui „sistem parental de persecuții“...

Pedepsirea președintelui Comitetului. «Asociațiunii învățătorilor» d-lui G. P. Șalviu, pentru o petiție adresată Ministrului, în care relevază toate aceste fapte, pune virf acestor prigoniri rușinoase.

Cu drept cuvînt se întreabă învățătorii :

„Trebuie oare să mai mergem înainte cu mișcarea noastră extrașcolară (băncile populare, cercuri culturale, cooperative, etc.) începută sub atît de frumoase auspicii, pentru regenerarea satelor.... ori să ne dezistăm, să ne oprim brusc și mai bine să sfărămăm dintr'o lovitură, edificiul la care începusem a clădi cu alita dragoste, care ne era așa de scump, dar care acum s'a transformat pentru noi, într'o cauză permanentă de nenorociri și mizerii nesfîrșite și ne mai auzite?!“...

Alăturăm și noi glasul nostru acostui Apel desnădăjduit. Va rămînea el „glasul celui ce strigă în pustiu“?...

D. Ministru al Instrucțiunii are prilejul să dovedească că a fost în adevăr sincer la congresul din Bacău și a căzut numai victimă a rapoartelor nedrepte ale subalternilor săi,—sau...

Opinia publică va ști să tragă concluziunile cuvenite...

AXENTIE SEVER.

În spitalul săsesc din Brașov s'a săvîrșit din viață bătrînul căpitan al revoluțiunii din 1848—Axentie Sever.

O fire neîmblînzită care nu știe să se adapteze, un om ce înainte putea să vorbească în numele neamului întreg Împăratului său, căruia rămăsese credincios în vremuri de cumpănă, —de patruzeci de ani, decînd Habsburgul însuși și a plecat grumazul în fața vechilor dușmani, bătrînul „tată“ Axentie neputîndu-se inchina compromisului,—ast-fel de caracterenu sint pentru compromisuri.—singuratec, ca un vultur rănit, trăia străin de viața și luptele nouă, ce se duceau în jurul său...

Ziarele de peste munți consacră pagini pioase bătrînului erou, dar, cum spune «Gazeta Transilvaniei».

„Activitatea din 1848—49 a prefectului de legiune Axentie Sever se va aprecia mai tîrziu după isoarele autentice și figura legendară a acestui bărbat extraordinar se va prezenta în adevărata lumină. Datele încă sint prea puține și prea sarbede pentru ca să-și poată cineva forma o idee despre rolul istoric, ce l'a îndeplinit Axentie Sever“

Socotim, că a venit momentul pentru istoria nepărtinitoare să-și zică cuvîntul și despre acela pe care patima și hula vrăjmașilor l'a urmărit pînă în mormînt...

„LUPTA” DIN BUCOVINA.

Primum la redacție cite-va numere din „*Lupta*”, «organul partidului social-democrat din Bucovina».

În No. 2, ziarul,— spre a se desvinovăți de învinuirea nedreaptă,— și puțin inteligentă,— de *antinaționalism*, ce i s'a adus,— publică următoarele puncte din programul său politic :

- „1. Austria trebuie transformată într'un stat federativ de națiuni
- „2. În locul țărilor de coroană istorice sînt a se înființa teritorii „autonom-administrative delimitate după națiuni, legislativa și administrația cărora ar avea să fie executată prin camere naționale, „alese pe baza votului universal, egal și direct.
- „3. Toate teritoriile autonom-administrative ale uneia și aceiași „națiuni compun la o laltă o uniune națională, care își îngrijește afacerile sale naționale în mod deplin autonom.
- „4. Dreptul minorităților naționale e scutit prin o lege deosebită, „votată din partea parlamentului central.
- „5. Noi nu recunoaștem nici un privilegiu național, respingem „deci cererea unei limbi de stat; întru-cît e de trebuință o limbă „mijlocitoare, va hotări parlamentul imperial...

Desigur, astăzi un om civilizată nu poate defăima de anti-naționalism un steag, sub cutele cărui se adună milioanele de muncitori din țările cele mai înaintate.

Desigur, astfel de învinuiri dovedesc numai neștiința sau reaua credința învinuitorilor.

De asemenea nu noi vom tăgădui, că un partid românesc cu adevărat naționalist, în Bucovina trebuie să stee și la straja intereselor economice ale țărănimii de acolo.

Dar... e un mare «dar».

«Lupta» nu justifică necesitatea unui partid *social-democratic*, care presupune anumite împrejurări, în Bucovina, *țără de plugari*...

Chestiunea agrară încercă partidele social-democratice și din alte țări (amintim numai lupta între E. Bernstein și Kautsky) dar ea acolo poate fi lăsată întru citva în voia întâmplării, față de faptul, că majoritatea covârșitoare a muncitorilor sînt lucrători de fabrică.

Dar în Bucovina,— în chestiunea agrară se rezumă, putem spune, *toată* problema economică.

Atunci ?

Mai mult. În Bucovina această problemă se complică cu cea națională și culturală, care *nu există* pentru muncitorimea franceză sau germană ce nu are nevoie să-și apere *fința etnică*.

Nu spune nemic, de pildă, redactorilor «Luptei» faptul, că programul lor, citat mai sus, e luat aproape pe deantregul, din cartea unui „burghez“, Aurel C. Popovici ?

N'au ei ca apărători ai intereselor țărănimii românești din Bucovina,— nemic de sprijinit în acțiunea «burghejilor» naționaliști de acolo ?

De ce dar acest ton violent împotriva «Gazetei Bucovinei»?

Vremea va aduce îndreptările ei și pentru cei de la „Lupta“, cari nu vor fi scutiți de încercările amare ce le-au avut social-democrației și în alte părți, în împrejurări analoage....

Dorim din suflet, că până atunci să nu se stingă flacăra idealismului, ce îi încălzește în lupta pentru cei „urziți din lacrimi și sudoare“, «Oștenii fără nume, ce duc războiul mare al tuturor»...

„VISUL BRADULUI“

Frumosul «Vis al Bradului» de dl. Gh. din Moldova, ce publicăm în numărul de față,—i-a fost suggerat de un motiv din poetul polonez *A. Mickiewicz*; din scrupule—poate exagerate—autorul ține ca să menționăm acest fapt.

Ne-am executat.

D. XENOPOL ȘI NEOLOGISMELE „VIEȚII ROMINEȘTI“

D. *Xenopol*—dacă ni se îngăduie *acest* neologism—se ridică în revista sa împotriva limbii în care e scrisă „Viața rominească“.

Să-l luăm în serios pe d. director al Arhivei? Să-i dovedim cu scrisele sale din chiar acelaș număr al revistei sale că se contrazice (d-lui Bogdan-Duică îi bănuște că scrie «*inedit*» și nu *needit*, iar d-sa tămiind, cu o pagină mai înainte pe d. Ghi-bănescu, vorbește de «*documente inedite*»)? Dar a făcut'o d. O. Densușianu, care, slava domnului, nu ni e prieten!—Să-i amintim, că nu se poate înlocui un neologism, mai ales *incetățenit* în limbă, prin perifraze de cite trei și patru cuvinte chiar, cum recomanda D-sa? Dar ni-e rușine să răpim timpul cetitorilor cu considerații asupra unei regule atât de elementare!. Să-i dovedim că nu știe înțelesul cuvintelor rominești, la care ține așa de mult («*Suis*» pe Ceahlău, zice d-sa că a făcut, luînd aere de agent geologic)? Dar a făcut'o tot d. Ovid Densușianu—Să-i dovedim că nu știe gramatică („un merit netăgăduit a harnicului și mult priceputului cercetător a trecutului“—e vorba de.. d. Ghi-bănescu)? Dar nu face, că n'are s'o'nvețe acuma.—Să-i dovedim că nu știe să scrie «*amintiri*», căci spune că pe cînd făcea „*su-ișul*” său, în adolescență, (cam pe la vremea Unirii?), și-a adus aminte de «*frumoasa poezie a Ririei*» (ce o fi acest neologism?) care se exercitează în ritmul lui Eminescu, și-i e deci posterioară? Inutil căci....

Acum ia să vedeți ce lecții de limbă dă directorul bătrinei «*Arhive*» „*Vieții rominești*“.

Zice să nu scriem *germen*, ci «*colț*», *spontan*, ci «*de la sine pornit, plecat*»; *atenție*, ci «*luare aminte*»; *considerații*, ci «*băgări în samă*», *comprehensiv*, ci „*cuprinzător*“, *inventa*, ci «*iscodi*»; *origina*, ci «*inceput, obîrșie*»; *cadru*, ci «*privaz*»; *adap-*

lat, ci «potrivit la»; *fugitiv*, ci «fugător»; *exact* ci „întocmai”; *impresie*, ci „întipărire”.

Nu-l putem asculta, căci nu putem împărtăși băgările sale în samă limbistică,—care se găesc în colț și la Aron Pumnul, chiar d-sa, în privazul revistei sale, de pildă în întipăririle fugătoare de la Ceahlău, nu se ține de ele. În lupta pentru traiu *al* vorbelor izbutesc unele, chiar fără voia noastră, ca și în lupta spițelor dobitoace, de care vorbește Darwin în „Începutul Spițelor”.

Limba are asămănare cu un fapt de la sine pornit și luarea aminte *al* noastră de la sine plecată este nemulțumită, cînd întilnim cuvinte iscodite, pentru că aceste cuvinte n’au avut norocul să se potrivească la mijloc.—Limbistica este și ea o știință întocmai și n’o poți pricepe fără cuprindere.

P. Nicanor & Co.

